Στήν ὑπόθεση 217/81,

COMPAGNIE INTERAGRA SA, ἡ ἕδρα τῆς ὁποίας εἶναι στό Παρίσι 16°, 152, avenue de Malakoff, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν γενικό διευθυντή της Gustave Grandin, καί ἐπικουρουμένη ἀπό τούς X. de Roux καί C. H. Léger, δικηγόρους στό Cour τοῦ Παρισιοῦ, μέ ἀντίκλητο τόν δικηγόρο Jacques Loesch, 2, rue Goethe, Λουξεμβοῦργο,

ἐνάγουσα,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν F. Lamoureux, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, μέ ἀντίκλητο τόν O. Montalto, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg, Λουξεμβοῦργο,

ἐναγομένης,

πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο ἀγωγή ἀποζημιώσεως ἡ ὁποία ἠσκήθη δυνάμει τῶν ἄρθρων 178 καί 215, ἐδάφιο 2, τῆς συνθήκης,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς A. Touffait, πρόεδρο τμήματος, Mackenzie Stuart καί U. Everling, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: P. VerLoren van Themaat
γραμματεύς: H. A. Rühl, κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως, ἡ ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας, τά αἰτήματα καί οἱ ἰσχυρισμοί τῶν διαδίκων ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς:

I — Πραγματικά περιστατικά καί διαδικασία

1. Ἱστορικό τῆς διαφορᾶς

Ἡ Ἐπιτροπή, μέ τόν κανονισμό 2943/80 τῆς 13ης Νοεμβρίου 1980, περί καθορισμοῦ τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς στόν τομέα τοῦ γάλακτος καί τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων (JO L 305, σ. 27), καθόρισε ἐκ τῶν προτέρων τίς ἐπιστροφές γιά τίς ἐξαγωγές βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ πού ἐπρόκειτο νά πραγματοποιηθοῦν μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1981 στό ποσό τῶν 113,41 ἕως 197,00 ECU ἀνά 100 κιλά, ἀνάλογα μέ τήν κατά βάρος περιεκτικότητα σέ λιπαρές οὐσίες.

Στίς 13 Νοεμβρίου ἐπίσης, ὁ σοβιετικός ὀργανισμός VO Prodintorg τῆς Μόσχας ἐκάλεσε τήν προσφεύγουσα νά μετάσχει σέ διεθνή πρόσκληση πρός ὑποβολή προσφορῶν γιά τήν παράδοση 100 000 τόννων βουτύρου καί 15 000 τόννων, «butter oil» μεταξύ Ἰανουαρίου 1981 καί Φεβρουαρίου 1982. Οἱ προσφορές ἔπρεπε νά ὑποβληθοῦν στόν Prodintorg τό ἀργότερο μέχρι τίς 25 Νοεμβρίου 1980, ὅσοι δέ θά ὑπέβαλλαν προσφορές θά παρέμεναν δεσμευμένοι μέχρι τίς 5 Δεκεμβρίου 1980.

Ἡ ἑταιρία Interagra ἀνταπεκρίθη στίς 17 Νοεμβρίου 1980 στήν πρόσκληση πρός ὑποβολή προσφορῶν γιά ποσότητα 25 000 τόννων βουτύρου, στηριζομένη στήν ἐπιστροφή πού εἶχε ἐκ τῶν προτέρων καθορίσει ὁ κανονισμός 2943/80 τῆς Ἐπιτροπῆς. Τήν ἰδία ἡμέρα ἡ ἐνάγουσα ὑπέβαλε στόν Forma (τόν γαλλικό ὀργανισμό παρεμβάσεως) αἴτηση χορηγήσεως πιστοποιητικοῦ προκαθορισμοῦ γιά 25 000 τόννους βουτύρου, μέ τήν διευκρίνιση ὅτι ἡ αἴτηση αὐτή ἔπρεπε νά ἐξετασθεῖ στό πλαίσιο τοῦ διαγωνισμοῦ πού εἶχε προκηρυχθεῖ ἀπό τόν VO Prodintorg.

Στίς 19 Νοεμβρίου 1980, ἡ ἐνάγουσα ἀπεδέχθη, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ σοβιετικοῦ ὀργανισμοῦ, νά παρατείνει τήν ἰσχύ τῆς προσφορᾶς της μέχρι τίς 20 Δεκεμβρίου 1980.

Στίς 20 Νοεμβρίου 1980 ἐτέθη σέ ἰσχύ ὁ κανονισμός 2993/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 19ης Νοεμβρίου 1980, περί προσωρινῆς ἀναστολῆς τοῦ προκαθορισμοῦ τῆς ἐπιστροφῆς λόγω ἐξαγωγῆς βουτύρου καί «butter oil» (JO L 310, σ. 18). Ὁ ἐν λόγω κανονισμός προέβλεπε ἀναστολή μέχρι τίς 27 Νοεμβρίου 1980, ἀναστολή ἡ ὁποία παρετάθη μέχρι τίς 11 Δεκεμβρίου 1980 μέ τόν κανονισμό 3070/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 28ης Νοεμβρίου 1980 (JO L 322, σ. 27). Στίς 12 Δεκεμβρίου 1980, ἡ Ἐπιτροπή ἐξέδωσε τόν πρῶτο μιᾶς σειρᾶς κανονισμῶν περί καθορισμοῦ τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς στόν τομέα τοῦ γάλακτος καί τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων (κανονισμός 3118/80, JO L 344, σ. 18), οἱ ὁποῖοι δέν προβαίνουν πλέον στόν καθορισμό ἐπιστροφῶν γιά ἐξαγωγές βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ.

Ταυτόχρονα μέ τήν ἔκδοση, στίς 19 Νοεμβρίου 1980, τοῦ κανονισμοῦ 2993/80, περί ἀναστολῆς τοῦ προκαθορισμῦ τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς γιά τό βούτυρο καί τό «butter oil», ἡ Ἐπιτροπή ἀπηύθυνε πρός τούς ἐθνικούς ὀργανισμούς παρεμβάσεως τηλεγράφημα, μέ τό ὁποῖο διευκρίνιζε ὅτι οἱ αἰτήσεις χορηγήσεως πιστοποιητικῶν ἐξαγωγῆς πού εἶχαν ὑποβληθεῖ μετά τίς 17 Νοεμβρίου 1980 εἶχαν καταστεῖ ἄνευ ἀντι-

κειμένου, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 καί ἔπρεπε νά ἀπορριφθοῦν. Ὅταν ὁ Forma ἐζήτησε ἐπιβεβαίωση στίς 21 Νοεμβρίου 1980, ἡ Ἐπιτροπή ἐπεβεβαίωσε τήν ἐρμηνεία της μέ τηλετύπημα τῆς 27ης Νοεμβρίου.

Στίς 28 Νοεμβρίου 1980, ὁ Forma εἰδοποίησε τήν ἐνάγουσα ὅτι, ἐν ὄψει τῆς ἀναστολῆς τοῦ προκαθορισμοῦ πού εἶχε ἀποφασίσει ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων γιά τήν περίοδο μεταξύ 20ῆς καί 27ης Νοεμβρίου, οἱ αἰτήσεις χορηγήσεως πιστοποιητικῶν πού εἶχαν ὑποβληθεῖ μετά τήν 17η Νοεμβρίου 1980 εἶχαν καταστεῖ ἄνευ ἀντικειμένου.

Ἡ παράταση τῆς ἐν λόγω ἀναστολῆς μέχρι τίς 12 Δεκεμβρίου 1980, καθώς καί ὁ μή καθορισμός, στούς μετέπειτα κανονισμούς, ἐπιστροφῶν γιά τήν ἐξαγωγή βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ, στέρησαν ἀπό τήν ἑταιρία Interagra τήν δυνατότητα νά λάβει οἱανδήποτε ἐπιστροφή γιά τήν προσφορά πού εἶχε ὑποβάλει στόν Prodintorg στίς 17 Νοεμβρίου 1980.

Στίς 10 Δεκεμβρίου 1980 ὁ Prodintorg ἀπεδέχθη τήν προσφορά πού εἶχε ὑποβάλει ἡ Interagra γιά ποσότητα 25 000 τόννων. Ὁ σοβιετικός ὀργανισμός, ἀρνούμενος νά θεωρήσει ὅτι ἡ ἀδυναμία τῆς ἐναγούσης νά ἐπωφεληθεῖ τῶν ἐπιστροφῶν πού ὑπελόγιζε συνιστοῦσε περίπτωση ἀνωτέρας βίας δυναμένης νά τήν ἀπαλλάξει ἀπό τίς ὑποχρεώσεις της, προέβη στίς 7 Ἰανουαρίου 1981 σέ ὄχληση τῆς ἑταιρίας καί ζήτησε τήν ἐκπλήρωση τῆς ὑποχρεώσεώς της νά τοῦ προμηθεύσει 25 000 τόννους βουτύρου. Μέ ἐπιστολή του τῆς 17ης Μαρτίου 1981, ὁ σοβιετικός ὀργανισμός πληροφόρησε τήν ἐνάγουσα ὅτι λόγω τῆς μή ἐκπληρώσεως τῆς ὑποχρεώσεώς της εἶχε ἀναγκασθεῖ νά προμηθευθεῖ ἐξ ἄλλης πηγῆς 25 000 τόννους βουτύρου σέ ὑψηλότερη τιμή καί ζήτησε ἀπό τήν ἐνάγουσα τήν ἀποκατάσταση τῆς ζημίας τήν ὁποία εἶχε ὑποστεῖ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γεγονότος αὐτοῦ.

Ἡ ἐνάγουσα δέν ἀμφισβητεῖ ὅτι, σύμφωνα τόσο μέ τό γαλλικό διοικητικό δίκαιο ὅσο καί μέ τό σοβιετικό δίκαιο, εἶχε δεσμευθεῖ ἔναντι τοῦ Prodintorg ἀπό τήν στιγμή πού ὑπέβαλε τήν προσφορά της ἀνταποκρινομένη στήν διεθνή πρόσκληση γιά ὑποβολή προσφορῶν καί ὅτι ἔχει ἑπομένως τήν ὑποχρέωση νά ἀποζημιώσει τόν ἀντισυμβαλλόμενό της γιά τήν ζημία πού ὑπέστη λόγω τῆς μή ἐκτελέσεως.

Ἡ ἑταιρία Interagra θεωρεῖ ὅτι ἡ εὐθύνη γιά τήν ζημία τήν ὁποία ὑφίσταται λόγω αὐτῆς τῆς ὑποχρεώσεως πρός ἀποζημίωση, καθώς καί ἡ ἠθική καί ἐμπορική ζημία πού συνδέεται μέ τήν μή ἐκτέλεση τῆς ἐν λόγω συμβάσεως, βαρύνει τήν Ἐπιτροπή.

II — Ἔγγραφη διαδικασία

Μέ δικόγραφο πού ἐπρωτοκολλήθη στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 20 Ἰουλίου 1981, ἡ ἐπιχείρηση Interagra ἤσκησε, δυνάμει τῶν ἄρθρων 178 καί 215, ἐδάφιο 2, τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἀγωγή ἀποζημιώσεως κατά τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων.

Τό Δικαστήριο, κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως, ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

Μέ διάταξη τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου 1982, τό Δικαστήριο, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 95, παράγραφοι 1 καί 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ἀπεφάσισε νά ἀναθέσει τήν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως στό 3ο τμῆμα.

III — Αἰτήματα τῶν διαδίκων

Ἡ *ἐνάγουσα* ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά κρίνει καί νά ἀποφασίσει ὅτι ἐσφαλμένως ἡ ἐναγομένη τῆς ἠρνήθη τήν ἐπιστροφή πού προέβλεπε ὁ κανονισμός

2743/80 τῆς 13ης Νοεμβρίου 1980 καί τήν ὁποία ἐδικαιοῦτο,

— νά κρίνει καί νά ἀποφασίσει ὅτι ἡ ζημία τήν ὁποία ὑπέστη ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἀνέρχεται συνολικῶς στό ποσό τῶν 61 956 250 γαλλικῶν φράγκων (FF),

— νά κρίνει καί νά ἀποφασίσει ὅτι γεννᾶται εὐθύνη τῆς Ἐπιτροπῆς στήν περίπτωση τῆς ἐν λόγω πράξεως, δεδομένου ὅτι ὁ Forma ἔπαιξε ἁπλῶς τόν ρόλο μεταβιβαστοῦ ἐντολῶν καί ἐνήργησε ἀποκλειστικῶς καί μόνο βάσει τοῦ κανονισμοῦ καί τῶν κατευθυντηρίων ὁδηγιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς,

— νά κρίνει καί νά ἀποφασίσει ὅτι ὁ κανονισμός 2993/80, τόν ὁποῖο ἐθέσπισε ἡ Ἐπιτροπή στίς 19 Νοεμβρίου 1980, παραβιάζει τήν ἀρχή τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης τῶν διοικουμένων.

Ἡ *Ἐπιτροπή* ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά ἀπορρίψει τήν ἀγωγή ὡς ἀπαράδεκτη, ἐπικουρικῶς δέ ὡς ἀβάσιμη,

— νά καταδικάσει τήν ἐνάγουσα στά δικαστικά ἔξοδα.

IV — Ἰσχυρισμοί καί ἐπιχειρήματα τῶν διαδίκων κατά τήν ἔγγραφη διαδικασία

Α — Ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ

Σύμφωνα μέ τήν ἐνάγουσα, ἄν καί ἡ ἄρνηση χορηγήσεως τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς τῆς ἐκοινοποιήθη ἀπό τόν Forma, ἡ ζημία τήν ὁποία ὑπέστη ὀφείλεται στήν στάση τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία ἐσυγκεκριμενοποιήθη τόσο μέ τόν κανονισμό 2993/80 ὅσο καί μέ τίς κατευθυντήριες ὁδηγίες πού ἐδόθησαν στούς ἐθνικούς ὀργανισμούς σχετικά μέ τήν ἀπόρριψη τῶν αἰτήσεων χορηγήσεως πιστοποιητικῶν. Ἑπομένως, ἡ ἀγωγή ἀποζημιώσεως πού στρέφεται ἀμέσως κατά τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι παραδεκτή.

Σύμφωνα μέ τήν Ἐπιτροπή, ἡ ἀπόφαση περί ἀπορρίψεως τῶν αἰτήσεων χορηγήσεως πιστοποιητικῶν ἐξαγωγῆς ἐλήφθη ἀπό τόν γαλλικό ὀργανισμό παρεμβάσεως, τόν Forma, κατά τήν ἄσκηση τῆς ἀρμοδιότητός του νά ἐφαρμόζει ὑπ' εὐθύνη του τήν κοινοτική γεωργική νομοθεσία. Σύμφωνα μέ παγία νομολογία, οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὀφείλουν νά προσβάλλουν ἐνώπιον τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων τίς ἀποφάσεις τῶν ὀργανισμῶν παρεμβάσεως πού ἀποτελοῦν ἐφαρμογή τῆς κοινοτικῆς νομοθεσίας, τά δέ ἐπιλαμβανόμενα δικαστήρια δύνανται νά θέτουν στό Δικαστήριο προδικαστικά ἐρωτήματα ὡς πρός τήν ἑρμηνεία καί τό κύρος τῆς ἐν λόγω νομοθεσίας. Ἡ ἐνάγουσα δέν δύναται νά παρακάμψει τήν κατανομή ἀρμοδιοτήτων μεταξύ τοῦ Δικαστηρίου καί τῶν ἐθνικῶν δικαιοδοτικῶν ὀργάνων καί νά ἐγείρει ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἀγωγή ἀποζημιώσεως, ἡ ὁποία στήν πραγματικότητα στηρίζεται στόν δῆθεν παράνομο χαρακτήρα μιᾶς πράξεως τῆς ἐθνικῆς διοικήσεως, κατά τῆς ὁποίας θά ἠδύνατο νά ἀσκηθεῖ προσφυγή ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου ἐθνικοῦ δικαστηρίου. Ἡ Ἐπιτροπή ἀναφέρεται σχετικῶς στήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, ὅπως αὐτή διετυπώθη στίς ἀποφάσεις τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1979, συνεκδικασθεῖσες ὑποθέσεις 116 καί 124/77, *Amylum* (Rec. σ. 3560) καί τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1979, ὑπόθεση 12/79, *Wagner,* (Rec. σ. 3671).

Σχετικά μέ τά τηλετυπήματα πού ἀπέστειλε ἡ Ἐπιτροπή στόν Forma στίς 17 καί 27 Νοεμβρίου 1980, ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι δέν ἔχουν κανονιστικό χαρακτήρα. Προήρχοντο ἀπό τίς ὑπηρεσίες τῆς Ἐπιτροπῆς, δέν ἠδύναντο νά γεννήσουν εὐθύνη γιά τήν Ἐπιτροπή ὡς ὄργανο καί ἀπετέλουν δηλώσεις καί ἀνακοινώσεις πληροφοριῶν, οἱ ὁποῖες, λόγω τῆς φύσεώς τους αὐτῆς, δέν ἦταν καθόλου δεσμευτικές γιά τούς ὀργανισμούς παρεμβάσεως. Σύμφωνα μέ τήν Ἐπιτροπή, τά δύο αὐτά τηλετυπήματα εἶναι ἰδίας φύσεως μέ ἐκεῖνο γιά τό ὁποῖο εἶχε γίνει λόγος στήν ὑπόθεση *Sucrimex,* ἀπόφαση τῆς 27ης Μαρτίου 1980, ὑπόθεση 133/79 (Rec. σ. 1299), καί γιά τό ὁποῖο τό

Δικαστήριο εἶχε κρίνει ὅτι δέν δύναται νά γεννήσει εὐθύνη γιά τήν Κοινότητα.

Στό ὑπόμνημα ἀπαντήσεώς της, ἡ ἑταιρία Interagra διευκρινίζει ὅτι, παράλληλα μέ τήν διαδικασία πού ἐκκρεμεῖ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ἔχει ἀσκήσει προσφυγή ἐνώπιον τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου τοῦ Παρισιοῦ γιά ὑπέρβαση ἐξουσίας, μέ τήν ὁποία ζητεῖ τήν ἀκύρωση τῆς ἀποφάσεως περί ἀπορρίψεως τῆς αἰτήσεώς της γιά πιστοποιητικό, τήν ὁποία ἔλαβε ὁ Forma κατά παράβαση τοῦ κανονισμοῦ 2044/75. Ἡ δέ ἀσκηθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἀγωγή δέν ἀποσκοπεῖ στήν ἐξέταση τοῦ κύρους τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐθνικοῦ ὀργάνου πού εἶναι ἐπιφορτισμένο μέ τήν ἐκτέλεση ὁρισμένων μέτρων στό πλαίσιο τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἀλλά ἀναφέρεται ἄμεσα στήν εὐθύνη τῆς Ἐπιτροπῆς καί στό κύρος τῶν πράξεων τοῦ Forma, τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται κατά τρόπο ἄμεσο ἀπό τήν στάση τῆς Ἐπιτροπῆς. Δέν ἔχει, ἐπομένως, ἐφαρμογή ἡ νομολογία *Wagner*. Ἐπίσης, οἱ ἀρχές πού διετυπώθησαν στήν ἀπόφαση *Amylum* δέν ἀποτελοῦν ἐμπόδιο προκειμένου ἡ ἀγωγή νά κριθεῖ παραδεκτή, διότι ἡ ἐνάγουσα δέν προσβάλλει τόν κανονισμό 2993/80, οὔτε κάποια κανονιστική πράξη τήν ὁποία θεωρεῖ ὡς παράνομη, ἀλλά τήν ἴδια τήν στάση τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία τῆς προξένησε ζημία. Ἡ στάση αὐτή περιλαμβάνει καί ἐπιτακτικές ἐντολές, τίς ὁποῖες ἡ Ἐπιτροπή ἀπηύθυνε στόν Forma. Ὅπως πράγματι προκύπτει ἀπό τό πρῶτο μέρος τοῦ τηλετυπήματος πού ἔστειλε ὁ Forma πρός τήν Γενική Διεύθυνση Γεωργίας στίς 21 Νοεμβρίου 1980, ὁ ἐν λόγω ὀργανισμός ἦταν τῆς γνώμης ὅτι δέν ἠδύναντο νά θιγοῦν τά δικαιώματα τῆς ἐναγούσης ἀπό τήν ἀναστολή τῶν ἐκ τῶν προτέρων καθορισμῶν τήν ὁποία εἰσῆγε ὁ κανονισμός 2993/80. Ἐπειδή ὅμως ἡ Ἐπιτροπή ὑπεστήριξε τήν ἀντίθετη ἄποψη στό ἀπαντητικό της τηλετύπημα τῆς 27ης Νοεμβρίου, ὁ Forma πληροφόρησε τήν ἐνάγουσα, στίς 28 Νοεμβρίου, ὅτι δέν ἠδύνατο νά κάνει δεκτή τήν αἴτησή της γιά χορήγηση πιστοποιητικοῦ. Δέν πρόκειται, ἐπομένως, γιά μεταβολή τῆς γνώμης τοῦ Forma, ἀλλά ἁπλῶς καί μόνο γιά ἐφαρμογή ἐκ μέρους του τῶν κατευθυντηρίων ὁδηγιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Forma, ἐξ ἄλλου, θεωρεῖ ὅτι δεσμεύεται ἀπό τήν ἑρμηνεία πού δίδει ἡ Ἐπιτροπή στούς κοινοτικούς κανονισμούς, λόγω τῶν οἰκονομικῆς φύσεως κινδύνων καί μόνο πού θά διέτρεχε, σύμφωνα μέ τίς διαδικασίες τοῦ ΕΓΤΠΕ, σέ περίπτωση μή πιστῆς ἐφαρμογῆς. Τό γεγονός αὐτό ἀναγνωρίζεται ρητῶς στό ὑπόμνημα ἀνταπαντήσεως πού κατέθεσε ὁ Forma ἐνώπιον τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου τοῦ Παρισιοῦ, κατά τήν ἐκδίκαση τῆς προσφυγῆς λόγω ὑπερβάσεως ἐξουσίας πού ἤσκησε ἡ ἐνάγουσα κατά τῆς ἀποφάσεώς του.

Ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ἀκόμη ὅτι τό τηλετύπημα πού ἀπηύθυνε στίς 27 Νοεμβρίου ὁ γενικός διευθυντής γεωργίας στόν Forma ἦταν ἀπολύτως σαφές. Δέν ἄφηνε κανένα περιθώριο ἐκτιμήσεως καί δέν ἀνέφερε ὅτι ἡ γνώμη πού διετύπωνε εἶχε ἁπλῶς ἐνδεικτικό χαρακτήρα. Τό τηλετύπημα αὐτό, ἐπομένως, προεκάλεσε ἀπ' εὐθείας τήν ἄμεση ἀπόρριψη τῆς αἰτήσεως χορηγήσεως πιστοποιητικοῦ τῆς ἐναγούσης.

Στό ὑπόμνημα τῆς ἀνταπαντήσεώς της ἡ Ἐπιτροπή διατηρεῖ τίς ἀντιρρήσεις της ἀναφορικά μέ τό παραδεκτό τῆς ἀγωγῆς. Κατά τήν ἄποψή της δηλαδή, τό πραγματικό ἀντικείμενο τῆς ἀγωγῆς εἶναι νά ἐξετασθεῖ ἀπό τό Δικαστήριο τό κύρος μιᾶς ἀποφάσεως πού ἔλαβε ἕνας ἐθνικός ὀργανισμός παρεμβάσεως κατά τήν ἐφαρμογή τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς. Αὐτή ἡ ἀπόφαση τοῦ ἐθνικοῦ ὀργανισμοῦ δέν ἦταν τό ἀποτέλεσμα ἐπιτακτικῶν ἐντολῶν τῆς Ἐπιτροπῆς πρός τόν Forma. Πράγματι, τό τηλετύπημα τοῦ Forma, τῆς 27ης Νοεμβρίου

1980, περιωρίζετο στό νά ἀναφέρει τήν ἄποψη τῆς ἐναγούσης, ἡ προβολή τῆς ὁποίας ὁδήγησε τόν Forma νά ζητήσει μέ τό ἐν λόγω τηλετύπημα ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά τοῦ ἐπιβεβαιώσει τήν ἑρμηνεία πού ἔδινε ἀπό τό 1977 στούς σχετικούς κανόνες τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου. Δέν εἶναι, ἐπομένως, ὀρθό νά λεχθεῖ ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἐξηνάγκασε τόν Forma νά ἀλλάξει γνώμη. Ἀναφορικά μέ τό ἐπιχείρημα σύμφωνα μέ τό ὁποῖο οἱ ἐθνικοί ὀργανισμοί δέν ἔχουν κανένα περιθώριο ἐκτιμήσεως κατά τήν ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν κανονισμῶν, λόγω τῶν οἰκονομικῶν κινδύνων πού συνεπάγεται ἡ μή πιστή ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν διατάξεων, ἡ Ἐπιτροπή ἰσχυρίζεται ὅτι τό ἐπιχείρημα αὐτό δέν ἔγινε δεκτό στήν ὑπόθεση *Sucrimex* καί ὅτι ἐν πάση περιπτώσει εἶναι ἀνακριβές νά λεχθεῖ ὅτι οἱ ἐθνικοί ὀργανισμοί παραλύουν ἀπό τόν φόβο τῆς ἀρνήσεως τοῦ ΕΓΤΠΕ νά ἀναλάβει τίς δαπάνες πού προκύπτουν ἀπό ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου διαφορετική ἀπό τήν ἄποψη πού ὑποστηρίζει ἡ Ἐπιτροπή.

Β — Ἐπί τῆς οὐσίας

1. Ἐπί τῆς ἑρμηνείας τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 25ης Ἰουλίου 1975 (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 03/13, σ. 94)

Ἡ ἑταιρία Interagra θεωρεῖ ὅτι τό ἄρθρο 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, τό ὁποῖο προβλέπει συγκεκριμένα γιά τό δούτυρο ὅτι ἡ χορήγηση πιστοποιητικοῦ ἐξαγωγῆς πραγματοποιεῖται τήν 5η ἐργάσιμη ἡμέρα μετά τήν ὑποβολή τῆς αἰτήσεως, ἐφ' ὅσον δέν ἔχουν ληφθεῖ κατά τό ἐν λόγω διάστημα εἰδικά μέτρα, δέν πρέπει νά ἐφαρμοσθεῖ στίς περιπτώσεις πού ἡ ἐξαγωγή πραγματοποιεῖται βάσει διαγωνισμοῦ πού προκηρύσσεται σέ μία τρίτη εἰσαγωγό χώρα. Αὐτό προκύπτει ἀπό τό ἄρθρο 6 τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, τό ὁποῖο προβλέπει ὅτι στήν περίπτωση αὐτή τό πιστοποιητικό ἐξαγωγῆς «ἰσχύει ἀπό τήν ἡμερομηνία τῆς ἐκδόσεώς του, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 9, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ 193/75», τό ὁποῖο ὁρίζει ὅτι «γιά τόν προσδιορισμό τῆς διαρκείας ἰσχύος τους, τά πιστοποιητικά θεωροῦνται ὅτι ἐκδίδονται τήν ἡμέρα τῆς καταθέσεως τῆς αἰτήσεως· ἡ ἡμέρα αὐτή ὑπολογίζεται μέσα στήν προθεσμία ἰσχύος τοῦ πιστοποιητικοῦ». Τό εἰδικό αὐτό καθεστώς πού προβλέπεται γιά τούς διαγωνισμούς δικαιολογεῖται ἀπό τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Λόγω τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῶν, ὁ ὑποβάλλων προσφορές εἶναι ἀναγκασμένος νά ἀντιδρᾶ γρήγορα καί δεσμεύεται ὡς πρός τό περιεχόμενο τῆς προσφορᾶς του ἀπό τήν ἀπάντησή του στήν πρόσκληση ὑποβολῆς προσφορῶν. Κατά τήν ἐνάγουσα, οἱ κατευθυντήριες ὁδηγίες πού ἐδόθησαν ἀπό τήν Ἐπιτροπή πρός τόν Forma καί βάσει τῶν ὁποίων ὁ ἐν λόγω ὀργανισμός ἐθεώρησε ὡς ἄνευ ἀντικειμένου τίς αἰτήσεις πιστοποιητικῶν, ἔδωσαν μία νέα καί ἀδικαιολόγητη ἑρμηνεία στήν κοινοτική ρύθμιση, μέ σκοπό νά ἐφαρμοσθοῦν σέ ὅλες τίς αἰτήσεις πιστοποιητικῶν, συμπεριλαμβανομένων καί ἐκείνων πού ὑπεβλήθησαν στό πλαίσιο διαγωνισμῶν οἱ ὁποῖοι εἶχαν προκηρυχθεῖ ἀπό μία τρίτη εἰσαγωγό χώρα, οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75.

Ἡ ἐνάγουσα ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ ἑρμηνεία πού προσπάθησε νά ἐπιβάλει ἡ Ἐπιτροπή στόν Forma ἐπισημοποιήθη κατόπιν διά τῆς τροποποιήσεως τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 μέ τόν κανονισμό 3137/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1980 (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 03/031, σ. 264). Αὐτή ὅμως ἡ τροποποίηση, πού εἶναι μεταγενέστερη τῆς ἡμερομηνίας κατά τήν ὁποία ἡ προσφεύγουσα ὑπέβαλε τήν αἴτηση, δέν δύναται νά θίξει τά δικαιώματα πού ἀντλεῖ ἡ ἐνάγουσα ἀπό τήν ἰσχύουσα κατά τόν χρόνο τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεώς της νομοθεσία.

Ἡ ἐνάγουσα ὑποστηρίζει ἀκόμη ὅτι οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ ὅτι ρυθμίζουν μόνο τήν ἡμερομηνία κατά τήν ὁποία ἀποκτᾶ ἰσχύ τό ἐκδιδόμενο πιστοποιητικό, ἐνῶ ὁ καθορισμός τῆς ἡμερομηνίας χορηγήσεως ἐξακολουθεῖ νά διέπεται ἀπό τό ἄρθρο 3, παράγραφος 3, τοῦ ὡς ἄνω κανονισμοῦ 2044/75. Πράγματι, τό ἄρθρο 19

τοῦ κανονισμοῦ 193/75, τό ὁποῖο ὁρίζει τίς προϋποθέσεις χορηγήσεως πιστοποιητικῶν τά ὁποῖα ζητοῦνται γιά τήν συμμετοχή σέ διαγωνισμό πού προκηρύσσεται σέ τρίτη χώρα, προβλέπει ὅτι τά τελευταῖα χορηγοῦνται μόνο ἐφ' ὅσον οἱ αἰτοῦντες ἔχουν κηρυχθεῖ ὑπερθεματιστές, γεγονός πού καθιστᾶ ἀδύνατη τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο τό πιστοποιητικό χορηγεῖται τήν 5η ἐργάσιμη ἡμέρα μετά τήν ὑποβολή τῆς αἰτήσεως.

Κατά τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ ἰσχυρισμός πού προέβαλε ἡ προσφεύγουσα κατά τῆς ἑρμηνείας τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 τήν ὁποία διετύπωσε ἡ Ἐπιτροπή, στηρίζεται σέ σύγχυση μεταξύ τῆς ἡμερομηνίας χορηγήσεως τοῦ πιστοποιητικοῦ καί τῆς διαρκείας τῆς ἰσχύος του. Τό ἄρθρο 6 τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 ἀφορᾶ ἀποκλειστικῶς τόν καθορισμό τῆς διαρκείας τῆς ἰσχύος τοῦ πιστοποιητικοῦ καί δέν ἀπαλλάσσει τίς αἰτήσεις πιστοποιητικῶν ἀπό τόν κίνδυνο νά ἀπορριφθοῦν, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, ἄν ἐντός τῆς προθεσμίας 5 ἡμερῶν μετά τήν ὑποβολή τους ἀνασταλεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή ὁ προκαθορισμός τῆς ἐπιστροφῆς. Σχετικά μέ τόν κανονισμό 3137/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ τελευταία ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ἐν λόγω κανονισμός ἐπιχειρεῖ νά διασαφηνίσει τό νόημα τῆς 17ης τροποποιήσεως τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, πού ἐπέφερε ὁ κανονισμός 3105/80 τῆς Ἐπιτροπῆς (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 03/031, σ. 224), ὁ ὁποῖος μειώνει τήν διάρκεια ἰσχύος τῶν πιστοποιητικῶν πού χορηγοῦνται στό πλαίσιο διαγωνισμῶν. Σύμφωνα μέ τήν Ἐπιτροπή, δέν δύναται νά δοθεῖ στόν κανονισμό 3137/80 ἡ ἑρμηνεία ὅτι ἐπεκτείνει τήν προθεσμία ἀναμονῆς πού προβλέπει τό ἄρθρο 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 καί στίς αἰτήσεις πιστοποιητικῶν πού ὑποβάλλονται στό πλαίσιο διαγωνισμῶν, δεδομένου ὅτι ἡ προθεσμία αὐτή ἐφαρμόζεται ἐπί τῶν ἐν λόγω αἰτήσεων ἀπό τότε πού εἰσήχθη τό σύστημα τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν ἐκ τῶν προτέρων καθορισμῶν μέ τόν κανονισμό 453/77 τῆς 2ας Μαρτίου 1977 (JO L 58, σ. 21). Σύμφωνα μέ τήν Ἐπιτροπή, ἄν οἱ αἰτήσεις πιστοποιητικῶν πού ὑποβάλλονται στό πλαίσιο διαγωνισμῶν παρουσιάζουν πράγματι μία ἰδιομορφία σέ σχέση μέ τίς ἄλλες αἰτήσεις, αὐτή ἐμφανίζεται μετά τήν πάροδο τῆς προθεσμίας ἀναμονῆς τῶν 5 ἡμερῶν καί συνίσταται στό γεγονός ὅτι ἐν ἀναμονῇ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ διαγωνισμοῦ οἱ αἰτήσεις αὐτές δέν δύνανται πλέον νά θιγοῦν ἀπό ἐνδεχόμενη ἀναστολή πού ἀποφασίζεται μετά τήν πάροδο τῆς ἐν λόγω προθεσμίας, ἔστω καί ἄν ἐκκρεμοῦν ἀκόμα κατά τόν χρόνο τῆς ἀναστολῆς ἡ τό πιστοποιητικό δέν ἔχει ἀκόμη χορηγηθεῖ στόν ἐνδιαφερόμενο.

2. Ἐπί τῆς παραβιάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης

Κατά τήν ἄποψη τῆς ἐναγούσης, ὁ κανονισμός 2993/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, διά τῆς αἰφνιδίας καταργήσεως τοῦ καθορισμοῦ ἐπιστροφῶν κατά τήν ἐξαγωγή βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ, παρεβίασε τήν ἀρχή τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης τῶν ἐπιχειρηματιῶν ὡς πρός τήν χορήγηση τῶν ἐν λόγω ἐπιστροφῶν, ἐμπιστοσύνη βάσει τῆς ὁποίας οἱ ἐν λόγω ἐπιχειρηματίες προέβησαν σέ ὁριστικές προσφορές πρός τόν σοβιετικό ὀργανισμό Prodintorg. Ἡ ἐνάγουσα ἀναγνωρίζει βεβαίως ὅτι ἡ Ἐπιτροπή διαθέτει στό θέμα αὐτό εὐρεία ἐξουσία ἐκτιμήσεως, αὐτό ὅμως δέν δικαιολογεῖ τήν παραμέληση τῶν ἐννόμων συμφερόντων τῶν ἐπιχειρηματιῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβαν ὑποχρεώσεις ἐν ὄψει μιᾶς κατασταλαγμένης καί σαφοῦς πολιτικῆς τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ ἐνάγουσα ὑπενθυμίζει σχετικῶς ὅτι κατά τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ 1980 ἡ Ἐπιτροπή ἀκολούθησε πολιτική περιορισμοῦ τῶν ἐξαγωγῶν βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ, ἡ ὁποία προεκάλεσε πάντως τίς ἐπικρίσεις τοῦ Κοινοβουλίου, ὅτι στίς 23 Ὀκτωβρίου 1980 καθώρισε ἐκ νέου τό ὕψος τῆς ἐπιστροφῆς σέ 160 ECU ἀνά 100 κιλά, ἀνεξαρτήτως προορισμοῦ, ἄρα καί γιά τήν

ΕΣΣΔ, ότι ή άπόφαση αύτή άνεστάλη στίς 11 Νοεμβρίου 1980, κυρίως λόγω τοῦ ὄγκου τῶν αἰτήσεων προκαθορισμοῦ καί ὅτι ἐτέθη ἐκ νέου σέ ἰσχύ στίς 14 Νοεμβρίου 1980, μέ τήν ἐπιστροφή ὅμως μειωμένη σέ 150 ECU ἀνά 100 κιλά. Ἡ ἐνάγουσα συνάγει λοιπόν ἐκ τῶν ἀνωτέρω τό συμπέρασμα ὅτι, στίς 14 Νοεμβρίου 1980, ἡ Ἐπιτροπή ἦταν πλήρως ἐνημερωμένη ὡς πρός τήν κατάσταση τῆς ἀγορᾶς, τίς — μεγάλες μάλιστα — πιθανότητες ὑποβολῆς αἰτήσεων γιά σημαντικές ποσότητες μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ καί τίς ἀρνητικές ἀντιδράσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Ἑπομένως, ἡ θέσπιση τοῦ κανονισμοῦ 2993/80 δέν δύναται νά ἐξηγηθεῖ ἀπό μία αἰφνίδια ἀλλαγή τῆς ἀγορᾶς ὀφειλομένη σέ μία ἀφύσικα ὑψηλή συρροή αἰτήσεων πιστοποιητικῶν, πολύ περισσότερο δέ πού οἱ αἰτήσεις προκαθορισμοῦ ἀνεφέροντο σέ παραδόσεις πού ἐπραγματοποιήθησαν κατά τήν διάρκεια τοῦ ἔτους 1981, ἔτος γιά τό ὁποῖο τότε ἦταν προφανῶς ἀδύνατο νά ὑπολογισθεῖ ἄν θά ὑπερεκαλύπτετο τό ὕψος τῶν παραδοσιακῶν συναλλαγῶν. Σύμφωνα μέ τήν ἐνάγουσα, ὁ κανονισμός 2993/80 προῆλθε ἀπό μία αἴτηση ἐπειγούσης συζητήσεως ἡ ὁποία κατετέθη στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο ἀπό τριάντα περίπου μέλη του στίς 18 Νοεμβρίου 1980. Προκειμένου ἀκριβῶς νά λάβει ὑπ' ὄψη τό δεδομένο αὐτό, ἡ Ἐπιτροπή μετέβαλε τήν πολιτική της, κατ' ἀρχάς μέν διά τῆς ἀναστολῆς πού προέβλεπε ὁ κανονισμός 2993/80, κατόπιν δέ διά τῆς διακοπῆς τῶν ἐπιστροφῶν γιά τίς ἐξαγωγές βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ.

Ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ἀκόμη ὅτι, ἔστω καί ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι ἡ κατάσταση τῆς ἀγορᾶς ἐδικαιολόγει τήν λήψη μέτρων ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ τελευταία ὤφειλε νά ἀναζητήσει μέτρα γιά τόν περιορισμό τῶν ἐξαγομένων ποσοτήτων μέ προκαθορισμό ἤ μέτρα γιά τήν μείωση τοῦ ποσοῦ τῆς ἐπιστροφῆς, λύσεις δηλαδή οἱ ὁποῖες θά συνεπήγοντο μία λιγότερο σημαντική ζημία, ἡ ὁποία θά ἠδύνατο ἴσως νά εἶναι ὑποφερτή γιά τούς ἐνδιαφερόμενους ἐπιχειρηματίες.

Κατά τοῦ ἐπιχειρήματος πού ἀναφέρεται στήν παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης, ἡ Ἐπιτροπή προβάλλει κατ' ἀρχάς τόν ἰσχυρισμό ὅτι ἡ ἐνάγουσα δέν εἶχε κανένα κεκτημένο δικαίωμα ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς τήν ἡμέρα πού ὑπέβαλε τήν αἴτησή της. Ἕνα τέτοιο δικαίωμα δέν ἠδύνατο νά θεωρηθεῖ κεκτημένο παρά μόνο τήν 5η ἐργάσιμη ἡμέρα μετά τήν ὑποβολή τῆς αἰτήσεως, ὅπως ὁρίζει τό ἄρθρο 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, χωρίς νά προβλέπεται εἰδικό καθεστώς γιά τίς αἰτήσεις πιστοποιητικῶν πού ὑποβάλλονται στό πλαίσιο διαγωνισμῶν πού προκηρύσσονται σέ μία τρίτη χώρα. Ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ἀκόμη ὅτι τό μέτρο τῆς ἀναστολῆς ἠδύνατο εὐκόλως νά προβλεφθεῖ. Ἡ Ἐπιτροπή, πράγματι, οὐδέποτε ἀπέκρυψε τήν πρόθεσή της νά ἐπιβάλει τήν αὐστηρότερη δυνατή ἐπιτήρηση τῶν ἐξαγωγῶν, ὥστε νά μή παρέχονται στούς ἐπιχειρηματίες ἀδικαιολόγητα πλεονεκτήματα σέ βάρος τοῦ κοινοτικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἠδύνατο λοιπόν νά ἀναμένεται εὐλόγως, ἐν ὄψει τοῦ σημαντικοῦ κέρδους στό ὁποῖο ὑπελόγιζαν οἱ ἐπιχειρηματίες μετά τήν ἀναγγελία τῆς προσκλήσεως πρός ὑποβολή προσφορῶν στήν ὁποία προέβη ὁ Prodintorg, στίς 13 Νοεμβρίου 1980, ὅτι θά ἐκδηλοῦντο κερδοσκοπικά τεχνάσματα, συνέπεια τῶν ὁποίων θά ἦταν ἡ λήψη τοῦ μέτρου τῆς ἀναστολῆς τοῦ ἐκ τῶν προτέρων καθορισμοῦ. Πολύ περισσότερο δέ πού αὐτό εἶχε ἤδη συμβεῖ στό πλαίσιο τοῦ κανονισμοῦ 2697/80, ὁ ὁποῖος καθώριζε ἤδη τίς ἐπιστροφές πού θά ἴσχυαν ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981 καί ὁ ὁποῖος εἶχε ἀνασταλεῖ κατά τήν περίοδο ἀπό 12ης ἕως 14ης Νοεμβρίου 1980 (κανονισμός 2913/80, JO L 302, σ. 17).

Ἐν πάση περιπτώσει ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι ὑπῆρχε ἐπιτακτικό δημόσιο συμφέρον βάσει τοῦ ὁποίου ἐδικαιολογεῖτο τό θεσπισθέν μέτρο ἀναστολῆς. Ὑπῆρξε πράγματι κατακλυσμός αἰτήσεων πιστοποιη-

τικῶν ἐξαγωγῆς βουτύρου, πού ἀπείλησε σοβαρά τήν ἰσορροπία τῆς ἀγορᾶς. Πράγματι, μεταξύ 17ης καί 19ης Νοεμβρίου 1980 οἱ αἰτήσεις ἔφθασαν τό ὕψος τῶν 352 555 τόννων, γεγονός τό ὁποῖο ἦταν ἀπόδειξη, κατά τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ ὅτι οἱ ἐπιστροφές, ἄν καί εἶχαν μειωθεῖ, ἐξηκολούθουν νά εἶναι ὑπερβολικά ὑψηλές καί ὅτι ἡ πραγματοποίηση τόσο σημαντικῶν ἐξαγωγῶν θά ἔθετε σέ κίνδυνο τήν ἰσορροπία τῆς ἀγορᾶς. Ἐξ ἄλλου ἡ μεταγενέστερη ἐξέλιξη τῆς συνολικῆς καταστάσεως τῆς ἀγορᾶς ἀπέδειξε πόσο δικαιολογημένη ἦταν ἡ σύνεση τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀφοῦ κατά τήν διάρκεια τοῦ ἔτους 1981 τά ἀποθέματα βουτύρου ἐσημείωσαν σημαντική μείωση ἔτσι ὥστε, ἄν εἶχαν ἐκτελεσθεῖ οἱ συμβάσεις γιά τήν ἐξαγωγή ποσότητος 100 000 τόννων κατά τούς πρώτους μῆνες τοῦ ἔτους 1981, τήν ἄνοιξη θά εἶχε ἐμφανισθεῖ ἕνα προσωρινό ἔλλειμμα στήν Κοινότητα, πού θά τήν ἐμπόδιζε νά διατηρήσει τίς σχέσεις της μέ τούς παραδοσιακούς της πελάτες. Ἡ Ἐπιτροπή, ἑπομένως, ἔκανε τήν κατάλληλη στιγμή χρήση τῆς ἐξουσίας ἐκτιμήσεως πού διαθέτει. Δέν ὑπέπεσε ἔτσι οὔτε σέ πταῖσμα οὔτε σέ προφανές σφάλμα, οὔτε διέπραξε παρανομία ἡ ὁποία θά ἠδύνατο νά γεννήσει εὐθύνη τῆς Κοινότητος.

Ἡ Ἐπιτροπή ὑποστηρίζει τέλος ὅτι δέν ὑφίσταται αἰτιώδης σύνδεσμος μεταξύ τῆς προβαλλομένης ζημίας καί τῆς ἐνεργείας τῆς Κοινότητος. Ἡ αἰτία τῆς ζημίας ἔγκειται στό γεγονός ὅτι ἡ Interagra, πρίν δεσμευθεῖ ἀμετακλήτως νά παραδώσει 25 000 τόννους βουτύρου, δέν ἀνέμεινε τήν πάροδο τῆς προθεσμίας τῶν 5 ἡμερῶν πού προβλέπει τό ἄρθρο 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, ἐνῶ ἠδύνατο νά ἀπαντήσει στήν πρόσκληση πρός ὑποβολή προσφορῶν μετά τήν ἐκπνοή τῆς ἐν λόγω προθεσμίας.

Στό ὑπόμνημα ἀπαντήσεώς της ἡ ἐνάγουσα ἑταιρία θεωρεῖ ὅτι στήν περίπτωσή της ἐφαρμόζεται τό ἄρθρο 6 καί ὄχι τό ἄρθρο 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 (γιά τούς λόγους πού ἔχουν ἐκτεθεῖ ἀνωτέρω στό σημεῖο 1) καί ὅτι, ἑπομένως, ἔχει ἀναμφισβητήτως κεκτημένο δικαίωμα ἐπί τῶν πιστοποιητικῶν ἐξαγωγῆς μέ προκαθορισμό τῶν ἐπιστροφῶν, ἐφ' ὅσον ἀποδείξει ὅτι ἡ προσφορά της ἔγινε δεκτή. Σχετικά μέ τήν δυνατότητα προβλέψεως τοῦ μέτρου, ὑπογραμμίζει ὅτι βεβαίως κατά τό ἔτος 1980 ἐσημειώθησαν τρεῖς περίοδοι ἀναστολῆς τῶν ἐκ τῶν προτέρων καθορισμῶν (ἀπό 12ης Ἰανουαρίου ἕως 1ης Φεβρουαρίου, ἀπό 13ης ἕως 15ης Μαΐου καί ἀπό 12ης ἕως 14ης Νοεμβρίου), οἱ ἀναστολές αὐτές ὅμως εἶχαν κατανεμηθεῖ σέ χρονικά διαστήματα πού ἀπεῖχαν ἀρκετούς μῆνες τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο καί συνεπῶς δέν ἦταν δυνατόν νά προβλεφθεῖ ὅτι 5 μόνο ἡμέρες μετά τήν τροποποίηση τοῦ ὕψους τῶν ἐπιστροφῶν καί τήν ἀναπροσαρμογή του σύμφωνα μέ τήν κατάσταση τῆς ἀγορᾶς ἡ Ἐπιτροπή θά ἀνέστελλε ἐκ νέου τούς προκαθορισμούς. Πολύ περισσότερο δέ πού, σύμφωνα μέ τήν ἐνάγουσα, κανένα κερδοσκοπικό τέχνασμα δέν εἶναι δυνατό στό πλαίσιο τῶν διαγωνισμῶν, ἐφ' ὅσον οἱ συμμετέχοντες καθορίζουν ἀμετακλήτως τήν τιμή καί τήν ποσότητα πού προτείνουν, ἐνῶ ὁ ἀγοραστής ὁρίζει ἐκ τῶν προτέρων τήν συνολική ποσότητα βουτύρου πού ἐπιθυμεῖ νά ἀγοράσει.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν ὕπαρξη ἐπιτακτικοῦ δημοσίου συμφέροντος, ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ συνολική πραγματική ζήτηση βουτύρου ἀνήρχετο στίς 17, 18 καί 19 Νοεμβρίου σέ 193 000 τόννους, ἐκ τῶν ὁποίων 127 000 γιά διαγωνισμούς. Δεδομένου μάλιστα ὅτι οἱ πωλήσεις μέσω διαγωνισμῶν δέν συνεπάγονται τήν ἄμεση ἐξαγωγή βουτύρου ἀπό τήν Κοινότητα καί ὅτι γιά τόν Prodintorg παραδείγματος χάριν οἱ παραδόσεις ἐκλιμακώνοντο μεταξύ Ἰανουαρίου 1981 καί Φεβρουαρίου 1982, ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔχει δίκαιο νά ὑποστηρίζει ὅτι ἐπρόκειτο νά ἐξαχθοῦν ἀπό τήν Κοινότητα πολύ σημαντικές ποσότητες βουτύρου κατά τούς πρώτους μῆνες τοῦ ἔτους 1981. Ἐπί πλέον, ὅσον ἀφορᾶ τά ἀποθέματα, ἡ ἐνάγουσα θεωρεῖ ὅτι ὁ ἀριθμός

πού ἔδωσε ἡ Ἐπιτροπή (320 000 τόννοι) πρέπει νά συγκριθεῖ μέ τό ἐλάχιστο ἀποδεκτό ἀπόθεμα, τό ὁποῖο ἀνέρχεται σέ 120 000 τόννους, ἰσοῦται δηλαδή μέ τήν ποσότητα πού καταναλώνεται σέ ἕνα μήνα. Ἄλλωστε, τό 1973 τά μικρότερα ἀποθέματα δέν εἶχαν ἐμποδίσει τήν Ἐπιτροπή νά σχεδιάζει τήν πώληση 200 000 τόννων βουτύρου στήν ΕΣΣΔ. Ἐπί πλέον, δέν ἀπετέλεσε αἰφνιδιασμό γιά τήν Ἐπιτροπή τό γεγονός ὅτι ἡ πρόσκληση τοῦ Prodintorg πρός ὑποβολή προσφορῶν ἀφοροῦσε 100 000 τόννους βουτύρου, δεδομένου ὅτι ἡ ΕΣΣΔ εἶχε εἰσαγάγει κατά τά προηγούμενα ἔτη ἀνάλογες ποσότητες, δηλαδή 135 000 τόννους τό 1979 καί 150 000 τόννους τό 1980. Ἄλλωστε ἡ ΕΣΣΔ ἀποτελεῖ παραδοσιακό πελάτη τῆς Κοινότητος, εἶναι δέ ἀτυχής ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπίκληση τῆς ἀνάγκης διασφαλίσεως τῶν σχέσεων μέ τέτοιους πελάτες γιά νά δικαιολογήσει τήν ἀναστολή τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῶν μέ προορισμό τήν ἐν λόγω χώρα. Συμπερασματικῶς, ἡ προσφεύγουσα ἐμμένει στήν ἄποψη ὅτι ὁ κανονισμός 2993/80 ἐξεδόθη κατόπιν πιέσεων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, ὁπωσδήποτε δέ ὄχι γιά τεχνικούς λόγους.

Στό ὑπόμνημα ἀνταπαντήσεώς της, ἡ Ἐπιτροπή ἰσχυρίζεται, σχετικά μέ τήν δυνατότητα προβλέψεως τοῦ μέτρου ἀναστολῆς, ὅτι, ἀφ' ἑνός μέν, εἶναι ἀνακριβές ὅτι δέν ὑπάρχει δυνατότης κερδοσκοπικοῦ τεχνάσματος στό πλαίσιο τῶν δημοπρασιῶν, ἐφ' ὅσον τίποτα δέν ἐμποδίζει τόν ὀργανισμό μιᾶς τρίτης χώρας νά μεταβάλει τήν συνολική του προσφορά ἔτσι ὥστε νά ἐξαχθεῖ ἀπό τήν Κοινότητα ποσότητα μεγαλύτερη ἐκείνης πού προεβλέπετο στήν πρόσκληση πρός ὑποβολή προσφορῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἔστω καί ἄν θεωρηθεῖ ὅτι δέν ὑπάρχει καμμία δυνατότης κερδοσκοπίας στούς διαγωνισμούς, τό ὕψος τῶν αἰτηθέντων πιστοποιητικῶν γιά τήν περίοδο μεταξύ 17ης καί 19ης Νοεμβρίου, πέραν τῶν αἰτηθέντων γιά τίς δημοπρασίες, δηλαδή 73 534 τόννοι, παραμένει σημαντικό καί ἀποδεικνύει ὅτι τό ποσό τῆς ἐπιστροφῆς ἦταν ἐξαιρετικά ὑψηλό.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν ὕπαρξη ἐπιτακτικοῦ δημοσίου συμφέροντος, ἡ Ἐπιτροπή ἀμφισβητεῖ ὅτι οἱ παραδόσεις στόν Prodintorg θά ἐκλιμακώνοντο μεταξύ Ἰανουαρίου 1981 καί Φεβρουαρίου 1982. Ὅπως προκύπτει ἀπό τίς συμβάσεις τίς ὁποῖες συνῆψε ὁ ἐν λόγω ὀργανισμός καί ἰδίως ἀπό αὐτή μέ τήν ὁποία ἐδεσμεύθη ἡ ἑταιρία Interagra, τό μεγαλύτερο μέρος τῶν παραδόσεων ἔπρεπε νά πραγματοποιηθεῖ μεταξύ Ἰανουαρίου καί Μαΐου 1981. Ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ἀκόμη ὅτι ἡ πραγματική συνολική ζήτηση βουτύρου πρός ἐξαγωγή, ἡ ὁποία τόν Νοέμβριο 1980 ἀνήρχετο σέ 198 534 τόννους τουλάχιστον καί ὄχι σέ 193 000 τόννους, ὅπως ὑποστηρίζει ἡ ἐνάγουσα, συνιστοῦσε ἀπειλή ἀνατροπῆς τῆς ἰσορροπίας τῆς ἀγορᾶς, ἐνῶ τά ἀποθέματα βουτύρου, πού εὑρίσκοντο ἤδη σέ πτώση, προεβλέπετο νά μειωθοῦν τόν Μάρτιο τοῦ 1981 σέ 45 000 τόννους. Ἡ κατάσταση δέν δύναται νά συγκριθεῖ μέ ἐκείνη τοῦ 1973, διότι τόν Νοέμβριο τοῦ 1980 τά ἀποθέματα ἦταν ὁπωσδήποτε κατώτερα ἀπό τά ἀποθέματα τοῦ Μαΐου 1973. Ὅσον ἀφορᾶ τόν χαρακτήρα τῆς ΕΣΣΔ ὡς «παραδοσιακοῦ πελάτου», ἡ Ἐπιτροπή ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ χώρα αὐτή ἀγόρασε μία μεγάλη ποσότητα βουτύρου τό 1973, δέν εἰσήγαγε τίποτα, ἤ σχεδόν τίποτα, τό 1971, 1972, 1974, 1975 καί 1976, ἐνῶ οἱ ἐξαγωγές βουτύρου τῆς Κοινότητος πρός τίς τρίτες χῶρες ἀνεπτύσσοντο σημαντικῶς καί κανονικῶς ἀπό τό 1973.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐμμένει, ἑπομένως, στήν ἄποψη ὅτι, ἄν δέν εἶχε ἀναστείλει τόν προκαθορισμό τῶν ἐπιστροφῶν, θά εἶχε δημιουργηθεῖ παραγματικός κίνδυνος ἐλλείμματος στό σύνολο τῶν κοινοτικῶν διαθεσίμων, πού ἐμειοῦντο ἐν ὄψει τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεών της, τόσο ἐσωτερικῶν ὅσο καί ἐξωτερικῶν, πού ηὐξάνοντο.

Διαπιστώνει έπίσης ὅτι ἡ ἐνάγουσα δέν ἀπαντᾶ στό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἀναστολή τοῦ προκαθορισμοῦ τῶν ἐπιστροφῶν δέν ἀποτελεῖ τήν ἄμεση αἰτία τῆς προβαλλομένης ζημίας.

3. Ἐπί τῆς ζημίας

Ἡ ἐνάγουσα προβάλλει μία ζημία, ἡ ὁποία κατά τήν ἄποψή της ἔχει τρεῖς διαφορετικές ὄψεις:

— ἀποκατάσταση τῆς ζημίας τήν ὁποία ὑπέστη ὁ ἀντισυμβαλλόμενος λόγω τῆς μή ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως,

— ἠθική βλάβη,

— ἐμπορική ζημία, ἴση πρός τό ὑπολογιζόμενο κέρδος τῆς ὅλης πράξεως.

Ἡ ζημία αὐτή εἶναι πραγματική καί ὄχι πιθανή, ἐπῆλθε δέ τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ἡ ἐνάγουσα, λόγω τῆς ὁριστικοποιήσεως τῆς ἀρνήσεως τῶν ἐπιστροφῶν, εὑρέθη σέ ἀδυναμία νά ἐκτελέσει τήν σύμβαση χωρίς νά ὑποστεῖ σημαντική ζημία, καί ἐπομένως ἐγεννήθη ἡ συμβατική της εὐθύνη. Ἡ ζημία αὐτή εἶναι ἀναπόφευκτη καί δέν ἐπιδέχεται μείωση, ἐφ' ὅσον ἤδη ἔχει οὐσιαστικῶς μειωθεῖ ἀπό τό γεγονός ὅτι ἐτέθη ἁπλῶς θέμα εὐθύνης ἐκ τῆς μή ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως ἀντί νά ζητηθεῖ ἡ ἐκτέλεση τῆς συμβάσεως ἔστω καί χωρίς ἐπιστροφές. Ἡ ἐνάγουσα δέν διαθέτει κανένα ἔνδικο μέσο γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν συμβατική της εὐθύνη.

Ἡ Ἐπιτροπή ἀμφισβητεῖ τό ἀναπόφευκτο τῆς ζημίας, δεδομένου ὅτι ἡ σύμβαση Prodintorg-Interagra προέβλεπε διαδικασία διαιτησίας ἡ ὁποία δέν φαίνεται νά ἐχρησιμοποιήθη. Ἐκφράζει ἐπίσης τήν ἐπιθυμία νά πληροφορηθεῖ τούς γενικούς ὅρους τῆς προσκλήσεως πρός ὑποβολή προσφορῶν στήν ὁποία προέβη ὁ Prodintorg στίς 13 Νοεμβρίου.

Ἡ Ἐπιτροπή ὑποστηρίζει ἐπίσης ὅτι ἡ ζημία δέν εἶναι εἰδική. Ἡ ἀπόρριψη τῶν αἰτήσεων πιστοποιητικῶν ἀφορoῦσε πολλούς ἐπιχειρηματίες, ἡ μόνη δέ «ἰδιαιτερότης» πού θά ἠδύνατο νά ἐπικαλεσθεῖ ἡ ἐνάγουσα εἶναι τό ἴδιο της τό σφάλμα, τό ὅτι δηλαδή ἐδεσμεύθη ἀμετακλήτως νά παραδώσει βούτυρο στόν Prodintorg, ἄν καί ἠδύνατο εὐλόγως νά ἀναμένεται ἡ λήψη ἑνός μέτρου ἀναστολῆς.

Ἡ Ἐπιτροπή ἀμφισβητεῖ ἀκόμη τόν ὑπολογισμό τῆς ζημίας στόν ὁποῖο προβαίνει ἡ ἐνάγουσα. Κατά τήν ἄποψή της χρειάζεται νά γίνει πραγματογνωμοσύνη γιά νά γίνει γνωστή ἡ ἀκριβής τιμή στήν ὁποία ἐπρομηθεύθη ὁ Prodintorg τό βούτυρο στήν διεθνή ἀγορά. Ἐπί πλέον, δέν ὑπῆρξε ἠθική βλάβη, διότι ἡ ἐνέργεια τῆς Κοινότητος δέν ἔθιξε τήν τιμή ἤ τήν ὑπόληψη τῆς προσφευγούσης. Ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ τέλος ὅτι ἡ Κοινότης δέν ὑποχρεοῦται, προκειμένου γιά τέτοιου εἴδους πράξεις, νά ἀποκαταστήσει τήν ἐμπορική ζημία, δεδομένου ὅτι οἱ «κοινοτικοί κανονισμοί δέν ἔχουν ὡς σκοπό νά ἀπαλλάσσουν τούς ἐπιχειρηματίες ἀπό τούς κινδύνους πού εἶναι συμφυεῖς πρός κάθε ἐμπορική δραστηριότητα».

Στό ὑπόμνημα ἀπαντήσεώς της ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ὅτι παρητήθη ἀπό τήν διαδικασία τῆς διαιτησίας μέ σκοπό νά διατηρήσει τήν διαφορά ἐντός εὐλόγων ὁρίων, ὥστε νά μή ἐπαυξήσει τήν ζημία. Ἀναγνωρίζει, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ζημία της δέν εἶναι εἰδική, ἐφ' ὅσον ἡ ἀπόρριψη τῶν αἰτήσεων πιστοποιητικῶν πού ἐπρόκειτο νά χρησιμοποιηθοῦν γιά συμμετοχή σέ δημοπρασία ἀφορoῦσε πολλούς ἐπιχειρηματίες. Ἡ διαπίστωση αὐτή ὡστόσο δέν τῆς ἀφαιρεῖ τό δικαίωμα νά ζητήσει τήν ἀποκατάσταση τῆς ἀμέσου καί προσωπικῆς της ζημίας, ἡ ὁποία δέν ὀφείλεται σέ δικό της σφάλμα, ἐφ' ὅσον ἡ προθεσμία τῶν 5 ἐργασίμων ἡμερῶν, τήν ὁποία δέν εἶχε τηρήσει,

δέν ὑφίσταται παρά μόνο σύμφωνα μέ τήν ἐσφαλμένη ἑρμηνεία τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 στήν ὁποία προβαίνει ἡ Ἐπιτροπή.

Ὅσον ἀφορᾶ τό ὕψος τῆς ζημίας καί εἰδικότερα τήν τιμή στήν ὁποία ὁ Prodintorg ἐπραγματοποίησε τελικῶς τίς προμήθειές του, ἡ ἐνάγουσα θεωρεῖ ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν δικαιοῦται νά ἀμφισβητήσει τόν ἀριθμό αὐτό, ὁ ὁποῖος ἀπέχει πολύ ἀπό τό νά εἶναι ὑπερβολικός, δεδομένου ὅτι εἶναι μικρότερος ἀπό τήν διεθνή τιμή, ἡ ὁποία προκύπτει ἀπό τό ἰσόποσο σέ δολλάρια τῆς τιμῆς πωλήσεως πού πρότεινε ἡ ἐνάγουσα στόν Prodintorg ηὐξημένης κατά τό ποσό τῶν ἐπιστροφῶν πού ἀνέστειλε ἡ Ἐπιτροπή. Σχετικά μέ τήν ὕπαρξη ἠθικῆς βλάβης, ἡ ἐνάγουσα ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἀδυναμία στήν ὁποία περιῆλθε νά ἐκπληρώσει τίς ἀμετάκλητες ὑποχρεώσεις πού εἶχε ἀναλάβει ἀναμφιβόλως ἔθιξε τήν φήμη της. Τέλος, ἡ ἐνάγουσα παραδέχεται βεβαίως ὅτι «οἱ κοινοτικοί κανονισμοί δέν ἔχουν ὡς σκοπό νά ἀπαλλάσσουν τούς ἐπιχειρηματίες ἀπό τούς κινδύνους πού εἶναι συμφυεῖς πρός κάθε ἐμπορική δραστηριότητα», αὐτό ὅμως δέν ἀπαλλάσσει τήν Κοινότητα ἀπό τήν ὑποχρέωση νά ἀποκαθιστᾶ τίς ζημίες πού ὀφείλονται σέ πταῖσμα τῆς Ἐπιτροπῆς.

Στό ὑπόμνημα ἀνταπαντήσεώς της, ἡ Ἐπιτροπή ἐπιμένει ὅτι ἡ ζημία δέν εἶναι οὔτε βεβαία οὔτε εἰδική. Ὅσον ἀφορᾶ τόν ὑπολογισμό τῆς ζημίας αὐτῆς, ἀμφισβητεῖ τίς μεθόδους ὑπολογισμοῦ τῆς ἐναγούσης καί ἀναφέρει ἐνδεικτικῶς ὅτι ἡ μέθοδος ὑπολογισμοῦ τῆς διεθνοῦς τιμῆς δέν εἶναι πολύ σαφής. Κατά τήν γνώμη της πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη, μεταξύ Δεκεμβρίου 1980 καί Μαρτίου 1981, ἡμερομηνία κατά τήν ὁποία ἡ Prodintorg ἐπρομηθεύθη τό βούτυρο, ἡ ἐξέλιξη τῶν τιμῶν ἐντός τῆς Κοινότητος, ἡ τιμή τοῦ δολλαρίου καί ἡ ἐξέλιξη τοῦ ποσοῦ τῆς ἐπιστροφῆς.

V — Προφορική διαδικασία

Οἱ διάδικοι ἀνέπτυξαν τίς παρατηρήσεις τους καί ἀπήντησαν στά ἐρωτήματα πού ἔθεσε τό Δικαστήριο (τρίτο τμῆμα) στήν συνεδρίαση τῆς 4ης Μαρτίου 1982.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του στήν συνεδρίαση τῆς 13ης Μαΐου 1982.

Σκεπτικό

1 Μέ δικόγραφο πού κατέθεσε στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 20 Ἰουλίου 1981, ἡ ἑταιρία Interagra SA ἤσκησε, δυνάμει τῶν ἄρθρων 178 καί 215, ἐδάφιο 2, τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἀγωγή, μέ τήν ὁποία ζητεῖ τήν ἀποκατάσταση τῆς ζημίας τῶν 61 956 250 FF τήν ὁποία ὑπέστη λόγω τοῦ κανονισμοῦ 2993/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 19ης Νοεμβρίου 1980, περί προσωρινῆς ἀναστολῆς τοῦ προκαθορισμοῦ τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς βουτύρου καί «butter oil» (JO L 310, σ. 18), δυνάμει τοῦ ὁποίου δέν τῆς κατεβλήθη ἡ ἐπιστροφή γιά τήν σύμβαση πού

είχε συνάψει στό πλαίσιο διαγωνισμοῦ γιά τήν παράδοση βουτύρου στήν ΕΣΣΔ, τήν ὁποία ἡ ἐνάγουσα ἐθεώρει ὅτι δικαιοῦται, καθώς καί λόγω τῶν κατευθυντηρίων ὁδηγιῶν πού ἔδωσε ἡ Ἐπιτροπή γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἐν λόγω κανονισμοῦ.

2 Ἡ ἐνάγουσα ἀνταπεκρίθη σέ πρόσκληση πρός ὑποβολή προσφορῶν τοῦ σοβιετικοῦ ὀργανισμοῦ VO Prodintorg τῆς Μόσχας καί στίς 17 Νοεμβρίου 1980 τοῦ ὑπέβαλε προσφορά γιά ποσότητα 25 000 τόννων βουτύρου, στηριζομένη στό ὕψος τῆς ἐπιστροφῆς πού εἶχε καθορισθεῖ μέ τόν κανονισμό 2943/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 13ης Νοεμβρίου 1980 (JO L 305, σ. 27). Στίς 17 Νοεμβρίου 1980 ἐπίσης, ἡ προσφεύγουσα ὑπέβαλε στόν γαλλικό ὀργανισμό παρεμβάσεως, τόν Forma, αἴτηση χορηγήσεως πιστοποιητικοῦ προκαθορισμοῦ γιά 25 000 τόννους βουτύρου.

3 Στίς 20 Νοεμβρίου 1980 ἐτέθη σέ ἰσχύ ὁ κανονισμός 2993/80 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 19ης Νοεμβρίου 1980 (JO L 310, σ. 18). Μέ τόν κανονισμό αὐτό ἀνεστέλλετο μέχρι τίς 27 Νοεμβρίου 1980 ὁ προκαθορισμός τῆς ἐπιστροφῆς λόγω ἐξαγωγῆς γιά τό βούτυρο. Ἡ ἀναστολή αὐτή παρετάθη κατόπιν μέχρι τίς 11 Δεκεμβρίου 1980 μέ τόν κανονισμό 3070/80 τῆς Ἐπιτροπῆς (JO L 322, σ. 27), οἱ δέ μετέπειτα κανονισμοί τῆς Ἐπιτροπῆς περί καθορισμοῦ τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς στόν τομέα τοῦ γάλακτος καί τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων δέν περιεῖχαν πλέον καθορισμό ἐπιστροφῆς γιά τήν ἐξαγωγή βουτύρου μέ προορισμό τήν ΕΣΣΔ.

4 Στίς 28 Νοεμβρίου 1980, ὁ Forma εἰδοποίησε τήν προσφεύγουσα ὅτι μετά τήν ἀναστολή ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων τοῦ προκαθορισμοῦ γιά τήν περίοδο μεταξύ 20ῆς καί 27ης Νοεμβρίου 1980, οἱ αἰτήσεις πιστοποιητικῶν πού εἶχαν ὑποβληθεῖ μετά τήν 17η Νοεμβρίου εἶχαν καταστεῖ ἄνευ ἀντικειμένου, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, τῆς 25ης Ἰουλίου 1975, περί εἰδικῶν διαδικασιῶν ἐφαρμογῆς τοῦ καθεστῶτος πιστοποιητικῶν εἰσαγωγῆς καί ἐξαγωγῆς καί τοῦ καθεστῶτος προκαθορισμοῦ τῶν ἐπιστροφῶν στόν τομέα τοῦ γάλακτος καί τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 03/013, σ. 94). Ἡ ἐν λόγω ἀπόφαση τοῦ Forma ἐπεβεβαιώθη μέ ἐπιστολή τῆς 24ης Δεκεμβρίου 1980, στήν ὁποία ὁ ὀργανισμός αὐτός ἀνεφέρετο στήν «ἑρμηνεία πού ἔδινε ἡ ΕΟΚ» στόν κανονισμό 2044/75.

5 Κατά τήν ἔγγραφη διαδικασία, ἡ Ἐπιτροπή ἀνεφέρθη σέ δύο ἀνακοινώσεις τῆς Γενικῆς της Διευθύνσεως Γεωργίας, οἱ ὁποῖες ἀπεστάλησαν στόν Forma κατά τόν χρόνο τῆς ἀναστολῆς τοῦ προκαθορισμοῦ τῶν ἐπιδίκων ἐπιστροφῶν. Πρόκειται, ἀφ' ἑνός μέν, γιά ἕνα τηλετύπημα τῆς 19ης Νοεμβρίου 1980, ὅπου,

σύμφωνα μέ τήν Ἐπιτροπή, ἐπανελαμβάνετο μία στερεότυπη ἔκφραση πού ὑπεδείκνυε τήν ἡμερομηνία ἀπό τήν ὁποία ἔπρεπε, κατόπιν τῆς ἀναστολῆς τοῦ προκαθορισμοῦ, νά ἀπορριφθοῦν οἱ αἰτήσεις πιστοποιητικῶν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75, καί ἕνα τηλετύπημα τῆς 27ης Νοεμβρίου 1980, μέ τό ὁποῖο ἐβεβαιώνετο, κατόπιν ρητῆς αἰτήσεως τοῦ Forma, ὅτι δέν προεβλέπετο καμμία ἐξαίρεση ἀπό τόν κανόνα τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 2044/75 ὑπέρ τῶν αἰτήσεων πιστοποιητικῶν πού ὑποβάλλονται στό πλαίσιο διαγωνισμῶν. Κατά τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, τά δύο αὐτά τηλετυπήματα εἶχαν καθαρῶς ἐνημερωτικό περιεχόμενο καί ἐξέθεταν ἁπλῶς τήν νομική κατάσταση ὅπως ρυθμίζεται ἀπό τά ἰσχύοντα κείμενα.

6 Ὁ σοβιετικός ὀργανισμός VO Prodintorg, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποδεχθεῖ στίς 10 Δεκεμβρίου 1980 τήν προσφορά τῆς ἐναγούσης, προέβη στίς 9 Ἰανουαρίου 1981 σέ ὄχληση καί τῆς ζήτησε τήν ἐκπλήρωση τῆς ὑποχρεώσεώς της νά τοῦ προμηθεύσει τό βούτυρο. Μέ τήν παροῦσα ἀγωγή ἡ ἐνάγουσα ζητεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά τῆς ἀποκαταστήσει τήν ζημία πού ὑπέστη ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν κατευθυντηρίων ὁδηγιῶν πού εἶχε δώσει ἡ Ἐπιτροπή καί τῆς κοινοτικῆς ρυθμίσεως. Ἡ ζημία αὐτή συνίσταται στήν ζημία πού ὑπέστη ὁ ὀργανισμός Prodintorg καί τήν ὁποία ὀφείλει νά ἀποκαταστήσει ἡ ἐνάγουσα, στήν ὁποία προστίθεται ἡ ἠθική βλάβη καί τό διαφυγόν κέρδος τῆς ἰδίας τῆς ἐναγούσης.

Ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ

7 Ἡ Ἐπιτροπή ἀμφισβητεῖ τό παραδεκτό τῆς ἀγωγῆς. Ἰσχυρίζεται σχετικῶς ὅτι τά δύο τηλετυπήματα πού ἀπέστειλε ἡ Ἐπιτροπή στόν Forma δέν ἔχουν κανονιστικό χαρακτήρα καί ἀποτελοῦν ἁπλῶς δηλώσεις καί κοινοποίηση πληροφοριῶν πού λόγω τῆς φύσεώς τους αὐτῆς δέν εἶναι δεσμευτικές, δεδομένου ὅτι οἱ τελευταῖοι ἐφαρμόζουν τό κοινοτικό δίκαιο ὑπό ἰδία εὐθύνη. Ἐξ αὐτοῦ προκύπτει ὅτι ἡ ἀπόφαση περί ἀπορρίψεως τῶν αἰτήσεων πιστοποιητικῶν ἐξαγωγῆς ἐλήφθη ἀπό τόν γαλλικό ὀργανισμό παρεμβάσεως καί ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὀφείλουν νά προσβάλουν τήν ἀπόφαση αὐτή ἐνώπιον τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων, τά ὁποῖα ἔχουν τήν δυνατότητα νά ζητήσουν ἐνδεχομένως ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀποφανθεῖ ἐπί προδικαστικῶν ἐρωτημάτων, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

8 Ὅπως εἶχε τήν εὐκαιρία νά τονίσει τό Δικαστήριο στήν ἀπόφασή του τῆς 27ης Μαρτίου 1980 (Sucrimex, 133/79, Rec. σ. 1299), ἡ ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν διατάξεων στόν τομέα τῶν ἐπιστροφῶν λόγω ἐξαγωγῆς ἐναπόκειται στούς ἐθνι-

κούς όργανισμούς, οί όποῖοι ἔχουν όρισθεῖ πρός τόν σκοπό αὐτό, ἡ δέ Ἐπιτροπή δέν ἔχει καμμία ἁρμοδιότητα νά λαμβάνει ἀποφάσεις ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τους, ἀλλά ἔχει ἁπλῶς τήν δυνατότητα νά διατυπώνει τήν γνώμη της, ἡ ὁποία δέν δεσμεύει τίς ἐθνικές ἀρχές. Ἑπομένως, τά ἐπίδικα τηλετυπήματα ἐντάσσονται στό πλαίσιο τῆς ἐσωτερικῆς συνεργασίας μεταξύ τῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν ἐθνικῶν ὀργανισμῶν πού εἶναι ἐπιφορτισμένοι μέ τήν ἐφαρμογή τῆς κοινοτικῆς ρυθμίσεως στόν τομέα αὐτό, συνεργασία ἡ ὁποία, κατά γενικό κανόνα, δέν δύναται νά γεννήσει εὐθύνη τῆς Κοινότητος ἔναντι τῶν ἰδιωτῶν.

9 Ἑπομένως, ἡ ἀπόφαση περί ἀπορρίψεως τῶν αἰτήσεων πιστοποιητικῶν ἐξαγωγῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς ζημίας πού ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπέστη ἡ ἐνάγουσα, ἐμφανίζεται ὡς ληφθεῖσα ἀπό τόν γαλλικό ὀργανισμό παρεμβάσεως. Ὅπως ὅμως ὑπογράμμισε τό Δικαστήριο στήν ἀπόφασή του τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1979 (Wagner, 12/79, Rec. σ. 3657), ἡ ἀγωγή ἀποζημιώσεως πού προβλέπουν τά ἄρθρα 178 καί 215 τῆς συνθήκης δέν ἔχει ὡς σκοπό νά παράσχει στό Δικαστήριο τήν δυνατότητα νά ἐξετάσει τό κύρος τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐθνικῶν ὀργάνων πού εἶναι ἐπιφορτισμένα μέ τήν ἐφαρμογή ὁρισμένων μέτρων στό πλαίσιο τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς ἤ νά ἐκτιμήσει τίς χρηματικές συνέπειες τῆς ἐνδεχομένης ἀκυρότητος τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν.

10 Ἀντιθέτως, στά ἐθνικά δικαστήρια κυρίως ἐναπόκειται ὁ ἔλεγχος τῆς διοικητικῆς δράσεως τῶν Κρατῶν μελῶν κατά τήν ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, χωρίς νά περιορίζεται ἡ δυνατότης τῶν δικαστηρίων αὐτῶν νά ὑποβάλλουν πρός τό Δικαστήριο προδικαστικά ἐρωτήματα, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Ὑπό τίς προϋποθέσεις αὐτές ἡ ἔννομη προστασία πού πρέπει νά ζητηθεῖ στήν προκειμένη περίπτωση εἶναι ἡ ἄσκηση ἀγωγῆς ἐνώπιον τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων, στά ὁποῖα πράγματι ἔχει ἤδη ἀπευθυνθεῖ ἡ ἐνάγουσα.

11 Ἡ ἀγωγή λοιπόν πρέπει νά ἀπορριφθεῖ ὡς ἀπαράδεκτη.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

12 Κατά τό ἄρθρο 69, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ὁ ἡττηθείς διάδικος καταδικάζεται στά δικαστικά ἔξοδα, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε σχετικό αἴτημα τοῦ νικήσαντος διαδίκου. Ἐπειδή ἡ ἐνάγουσα ἡττήθη, πρέπει νά καταδικασθεῖ στά δικαστικά ἔξοδα.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμῆμα)

κρίνει καί ἀποφασίζει:

1) Ἀπορρίπτει τήν ἀγωγή ὡς ἀπαράδεκτη.

2) Καταδικάζει τήν ἐνάγουσα στά δικαστικά ἔξοδα.

Touffait Mackenzie Stuart Everling

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 10 Ἰουνίου 1982.

Ὁ γραμματεύς
κ.ά.α.

J. A. Pompe

Βοηθός γραμματεύς

Ὁ πρόεδρος τοῦ τρίτου τμήματος

A. Touffait

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 13 ΜΑΪΟΥ 1982 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Εἰσαγωγή

Οἱ προτάσεις μου στήν παροῦσα ὑπόθεση (Interagra) δύνανται νά εἶναι σχετικῶς σύντομες, ἀφοῦ ἡ ἐπιχειρηματολογία τῆς Interagra ἐπί τῆς οὐσίας μόλις πού θά ἐξετασθεῖ. Ἐνῶ στήν ὑπόθεση Moksel (45/81), ἡ ὁποία εἶχε πολλά κοινά σημεῖα μέ τήν παροῦσα ὑπόθεση, εἶχα προτείνει τό παραδεκτό τῆς προσφυγῆς, θεωρῶ πράγματι ὅτι ἡ παροῦσα ἀγωγή εἶναι προφανῶς ἀπαράδεκτη. Γιά νά ἐπεξηγήσω τήν ἄποψή μου αὐτή, θά ἐκθέσω ἐν συντομία τά πραγματικά περιστατικά καί τούς ἰσχυρισμούς ἐπί

1 — Μετάφραση ἀπό τά ὁλλανδικά.